

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@financniarbitr.cz

Evidenční číslo: 6345/2013
Registrační číslo (uvádějte vždy v korespondenci): 145/PS/2013

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 9. 2. 2013 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■, zastoupené na základě plné moci ze dne 8. 2. 2013, Mgr. Milanem Holečkem, advokátem, evid. č. 13389, doručovací adresa 28. října 767/12, 110 00 Praha 1 (dále jen „Navrhovatelka“), proti společnosti Česká spořitelna, a.s., se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČO 45244782, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 1171 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o vrácení částky 5.000 Kč neoprávněné odepsané z běžného účtu, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatelka se návrhem na zahájení řízení domáhá na Instituci vrácení částky ve výši 5.000 Kč, kterou Instituce neoprávněně odepsala z běžného účtu Navrhovatelky.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatelka s Institucí uzavřely dne 14. 8. 1995 smlouvu o sporožirovém účtu (dále jen „Smlouva o účtu“), kterou se Instituce zavázala Navrhovatelce zřídit běžný účet č. ■; dne 8. 7. 2004 uzavřela Navrhovatelka s Institucí dohodu o změně smlouvy o sporožirovém účtu, jejímž předmětem byla změna čísla sporožirového účtu na č. ■ (dále jen „Běžný účet“).

Finanční arbitr dále zjistil, že Navrhovatelka a ■ uzavřeli s Institucí dne 26. 1. 2007 smlouvu o úvěru č. ■ (dále jen „Smlouva o úvěru“); a mimo jiné dne 17. 12. 2012 pak uzavřeli dodatek č. 2 ke Smlouvě o úvěru (dále jen „Dodatek“). V ujednání Dodatku pak sjednali v čl. IV bod 2, že „... Klient je povinen zaplatit poplatek za změnu smluvních podmínek ve výši Kč 5.000 Kč (slovy „pěttisíc korun českých“). Tento poplatek byl Klientem v plné výši uhrazen před uzavřením tohoto Dodatku.“

Podle čl. 9.1 všeobecných obchodních podmínek účinných od 1. 4. 2011, které jsou pro toto řízení rozhodné (dále jen „Všeobecné podmínky“), se Smlouvou o účtu banka (Instituce) zavazuje zřídit od určité doby v určité měně platební účet pro klienta (Navrhovatelku), přijímat na zřízený platební účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce. Podle čl. 12.1 Všeobecných podmínek je sporožirový účet jedním z druhů platebních účtů zřizovaných bankou (Institucí) na základě uzavřené smlouvy s klientem (Navrhovatelkou).

Instituce vede pro Navrhovatelku Běžný účet, který je platebním účtem ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) zákona o platebním styku, neboť slouží k provádění předem neurčených platebních transakcí. Instituce se tedy Smlouvou o účtu zavázala pro Navrhovatelku provádět předem neurčené platební transakce. Smlouva o účtu je rámcovou smlouvou o platebních službách podle § 74 odst. 1 písm. a) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), kterou se poskytovatel (Instituce) zavazuje uživateli (Navrhovatelka) provádět pro něho platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené, tedy poskytovat platební služby.

Podle § 74 odst. 2 zákona o platebním styku může rámcová smlouva o platebních službách stanovit podmínky pro vedení platebního účtu.

Podle čl. 10.2 Všeobecných podmínek je banka (Instituce) oprávněna nakládat s peněžními prostředky na platebním účtu, stanoví-li tak právní předpis, smlouva o platebním účtu (zde Smlouva o účtu), Všeobecné podmínky nebo jiné smluvní ujednání mezi bankou (Institucí) a klientem (Navrhovatelkou). Podle téhož ustanovení Všeobecných podmínek je banka (Instituce) oprávněna odepsat peněžní prostředky mj. k započtení veškerých svých splatných pohledávek za klientem.

Vedení platebního účtu sice nepředstavuje samo o sobě platební službu, z materiálního hlediska je dohoda o podmínkách vedení platebního účtu součástí smlouvy o platebních službách a podléhá jejímu režimu. Z toho důvodu je vedení platebního účtu natolik úzce spojeno s poskytováním platebních služeb, že spor z vedení platebního účtu je sporem při poskytování platebních služeb ve smyslu § 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelkou a Institucí je tedy finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb podle § 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatelka tvrdí, že dne 3. 1. 2013 Instituce odepsala z jejího Běžného účtu částku ve výši 5.000 Kč, aniž by k tomu Instituce měla právní důvod. Provedeným inkasem Instituce porušila podmínky vedení Běžného účtu, neboť neměla za Navrhovatelkou žádnou splatnou pohledávku. Navrhovatelka vyzvala Instituci dne 6. 1. 2013 k nápravě, tj. k vrácení sporné částky na Běžný účet. Instituce se dne 10. 1. 2013 vyjádřila s tvrzením, že částku z Běžného účtu odepsala oprávněně, neboť se jedná o částku poplatku za změnu podmínek Smlouvy u úvěru ve smyslu v čl. IV bod 2 Dodatku (dále jen „Poplatek“).

Podle Navrhovatelky je nesporné, že Dodatkem došlo ke změně podmínek Úvěrové smlouvy a také je nepochybné, že Instituce potvrdila svým podpisem na Dodatku, resp. smluvního ujednání obsaženého v článku IV. odst. 2 Dodatku, tedy že Poplatek Navrhovatelka v plné výši uhradila před uzavřením Dodatku. Jak Navrhovatelka tvrdí, přesto Instituce, s odstupem více jak dvou týdnů, přikročila k svévolnému inkasu Poplatku z Běžného účtu, přičemž zaplacení Poplatku Navrhovatelkou Instituce potvrdila podepsáním Dodatku již dne 11. 12. 2012.

Navrhovatelka tvrdí, že dokladem o zaplacení Poplatku Navrhovatelkou je zcela určité potvrzení Instituce uvedené v ujednání čl. IV. bodu 2 Dodatku o tom, že: „*poplatek byl klientem v plné výši uhrazen před uzavřením tohoto Dodatku.*“

K tomu Navrhovatelka odkazuje na judikaturu řešící podobný případ, podle které je doložka o zaplacení kupní ceny v textu smlouvy nezvratným důkazem o zaplacení kupní ceny (viz Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. NS 30 Cdo 1749/2007).

6. Tvrzení Instituce

Instituce namítá, že v dané věci není dána pravomoc finančního arbitra, jelikož se nejedná o spor, který by spadal do kompetence finančního arbitra a odkazuje přitom na § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, který dopadá na úvěry podřízené zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů. Mezi takové úvěry nepatří úvěry zajištěné zástavním právem k nemovitosti, a jejímž účelem je nabytí vlastnického práva k nemovitosti, tedy také úvěr z Úvěrové smlouvy.

K předmětu sporu pak uvádí, že Poplatek inkasovala a zaúčtovala v souvislosti s ujednáním Dodatku a odkazuje na znění druhé věty článku II odst. 8 Úvěrové smlouvy, že se klienti Instituce zavazují platit Instituci vyúčtované poplatky, tj. ceny poskytnutých služeb a provedených úkonů a náhrady výloh v rozsahu a výši stanovené v sazebníku Instituce platného v den provedení zpoplatňovaného úkonu, obdobný závazek klienti Instituce přijali i v ustanovení čl. IV., odst. 4 Úvěrové smlouvy. Souhlas klientů Instituce s inkasem příslušných částek pak je zakotven v čl. IV, odst. 5. a 6. Úvěrové smlouvy.

7. Dokazování a hodnocení důkazů

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy. Finanční arbitr všechny navržené i jím shromážděné důkazy provedl a uvážil o nich, takto.

Finanční arbitr má ze souhlasných tvrzení stran sporu, Úvěrové smlouvy a Dodatku za prokázané, že strany sporu, tj. Navrhovatelka a ■■■ na straně jedné a Instituce na straně druhé, uzavřel dne 26. 1. 2007 Smlouvu o úvěru, kterou následně formou Dodatku dne 17. 12. 2012 změnil.

Za změnu Úvěrové smlouvy si strany sporu sjednaly v čl. IV. bodu 2 Dodatku Poplatek, který je samotným jádrem sporu, nikoliv však v rozsahu okolností skutkových či právních, souvisejících s legálností jeho sjednání, ale z perspektivy momentu samotného zaplacení Poplatku. Předmětem sporu přitom Navrhovatelka nečiní skutkové okolnosti dané věci, tj. kdy, kde a jak k zaplacení Poplatku došlo, ale okolnosti právní povahy spočívající v smluvní závaznosti doložky zaplacení, její autoritativnosti v prokazatelnosti skutkových okolností, které dokládá a důkazní nezvratitelnosti. Jinými slovy, Navrhovatelka považuje za nepodstatné skutkové okolnosti zaplacení v situaci, kdy mezi stranami existuje nezpochybnitelné smluvní ujednání o tom, že Poplatek v daném okamžiku bude či byl zaplacen.

Navrhovatelka ve svém postoji k bezvýznamnosti skutkových zjištění v daném sporu vytrvala i po učiněných a doručených výzvy finančního arbitra. Finanční arbitr dvakrát Navrhovatelku vyzval k objasnění skutkových okolností, za jakých došlo k zaplacení Poplatku, jehož vrácení se dovolává. Finanční arbitr zjištění skutkových okolností považoval za důležité především z toho důvodu, že má-li být někdo někomu povinen něco vrátit, je nutné také prokázat, že ten, kdo takové vrácení něčeho požaduje, takové plnění něčeho skutečně poskytnul. Tedy, finanční arbitr považuje za nutné prokázat skutkové okolnosti tak, aby mohl vyloučit vznik např. bezdůvodného obohacení, a to kterékoliv ze stran sporu.

Řízení před finančním arbitrem je zvláštním druhem správního řízení, které se zahajuje výhradně na návrh, a v tomto směru platí, že žalobní návrh je významný pro vymezení předmětu řízení. V souladu s vyšetřovací zásadou je finanční arbitr oprávněn rozsah zjišťovaných skutkových okolností rozšířit, nikoliv však tak, aby rozhodoval o právech či povinnostech, které nebyly Navrhovatelkou v žalobním návrhu požadovány. Finanční arbitr se nemohl spokojit s tím, že jedinou jistotou v řízení je slovy Navrhovatelky „nezvratný důkaz“ spojený s doložkou o zaplacení v Dodatku. Navrhovatelka přitom nikde v návrhu ani v dodatečném vyjádření netvrdí, základní okolnost, že Poplatek skutečně zaplatila, takový závěr je dovoditelný jen nepřímou. Celé tvrzení Navrhovatelky se redukuje na právní posouzení obsahu smlouvy, které má mít atributy nezvratného důkazu o skutečném zaplacení Poplatku.

Podle čl. IV bodu 2. Dodatku je klient: „*povinen zaplatit poplatek za změnu smluvních podmínek ve výši 5.000 Kč (slovy: Pět tisíc korun českých). Tento poplatek byl klientem v plné výši uhrazen před uzavřením tohoto Dodatku.*“ Citované ujednání Dodatku je bezesporu určité a jasné, nepřipouští různé výklady a z hlediska toho, co význam použitých slov obvykle znamená, je zcela srozumitelné. Z dikce citovaného ujednání plyne, že klient Instituce (tj. i Navrhovatelka) poplatek zaplatí před uzavřením Dodatku, tak aby Dodatek zároveň sloužil jako potvrzení o tom, že Poplatek byl zaplacen.

Podle čl. IV. bodu 5. Úvěrové smlouvy současně platí, že: „*Banka je oprávněna uhrazovat veškeré své splatné pohledávky z Úvěru podle této Smlouvy o Úvěru, Obchodních podmínek a Sazebníku bez příkazu Klientů a bez jejich vyrozumění formou inkasního příkazu z Účtu Klientů, který vede Česká spořitelna a.s. pod číslem ■■■, na jméno ■■■ (dále jen „Účet“), kterýkoli den ode dne její splatnosti.*“ Ustanovení čl. IV. bodu 6. Úvěrové smlouvy dále říká, že: „*Klienti tímto neodvolatelně souhlasí s tím, aby Banka bez jejich příkazu a vyrozumění prováděla z Účtu úhrady všech svých splatných pohledávek (a jejich příslušenství), které má Banka vůči Klientům na základě této Smlouvy o úvěru, Obchodních podmínek, Sazebníku, a Smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitosti č. ■■■. Klienti se dále zavazují udělený souhlas s inkasem po celou dobu trvání úvěru bez předchozího souhlasu banky nezměnit ani nezrušit.*“

Podle bodu 4. Všeobecných podmínek ke Smlouvě o účtu: „[p]okud klient včas a řádně neuhradil své závazky vůči Bance, je banka oprávněna kdykoliv započíst jakékoliv své splatné peněžité pohledávky za Klientem proti jakýmkoliv peněžitým pohledávkám Klienta za Bankou, bez ohledu na to, zda jsou tyto pohledávky splatné či nikoliv, a dále bez ohledu na jejich měnu a právní vztah, ze kterého vyplývají. Započtení je možné i proti nesplatné pohledávce z účtu Klienta s tím, že případnou úhradu za předčasnou splatnost nese Klient.“

Dále bod 4. Všeobecných podmínek ke Smlouvě o, odstavec druhý: „Klient výslovně prohlašuje a souhlasí s tím, že Banka je oprávněna započíst své splatné, Klientem řádně a včas neuhrazené, peněžité pohledávky vůči pohledávkám Klienta z kteréhokoliv účtu Klienta vedeného Bankou. Předpoklady pro jednostranné započtení stanovené ve prospěch Banky platí podobně i pro Klienta.“

Podle názoru finančního arbitra se zde v zásadě střetávají dva druhy ujednání, které se v některých svých reálných projevech mohou dostat, a jak ukázal daný spor i dostávají, do kolize. Jde o ustanovení Všeobecných podmínek, které připouštějí právo Instituce kdykoliv započíst jakékoliv své splatné pohledávky proti jakýmkoliv pohledávkám klienta a ujednání Dodatku, který konstatuje, že Poplatek byl uhrazen před uzavřením Dodatku. Navrhovatelka napadá oprávněnost inkasa Poplatku, odkazuje přitom na znění Dodatku, podle kterého byl uhrazen před uzavřením Dodatku a zároveň je tu právo Instituce kdykoliv započíst splatnou pohledávku a to bez vyznění Navrhovatelky formou inkasa z Běžného účtu Navrhovatelky.

Jak vyplývá z výpisu z transakční historie k Běžnému účtu, dne 3. 1. 2013 Instituce odepsala z Běžného účtu Navrhovatelky Poplatek. Přitom, Dodatek byl uzavřen již dne 17. 12. 2012. Měli tedy být Poplatek zaplacen před uzavřením Dodatku, musel být zaplacen nejpozději dne 17. 12. 2012. Pokud Navrhovatelka zaplatila Poplatek již před 17. 12. 2012, a zároveň došlo dne 3. 1. 2013 k inkasu Poplatku, došlo by k dvojímu placení jedné a téže věci, a na straně Instituce by vzniklo nepochybně bezdůvodné obohacení ve smyslu § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).

Finanční arbitr, mino jiné z důvodu opakované nesoučinnosti Navrhovatelky, nezjistil skutkové okolnosti zaplacení Poplatku, Navrhovatelka jej ani nijak nedoložila, např. pokladní složenkou, písemným nebo elektronickým příkazem k úhradě, výpisem z účtu nebo jiným důkazním prostředkem, který by dokládal zaplacení Poplatku před 17. 12. 2012. Přitom to je právě Navrhovatelka, která se dovolává vrácení Poplatku, a jenž tak implicitně musí tvrdit, že Poplatek již zaplatila (i když takové skutkové tvrzení je nahrazené zněním Dodatku, jehož obsahem je tvrzení o zaplacení Poplatku, a jehož znění se Navrhovatelka dovolává), a měla by tak znát okolnosti placení Poplatku před uzavřením Poplatku, tj. kde, kdy a jak k placení došlo a také jej doložit. Je povinností finančního arbitra se na takové okolnosti ptát, protože ten má rozhodovat v souladu s vyšetřovací zásadou tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci náležitě, aby o něm bylo možné spravedlivě a nestranně rozhodnout, s čím však nekonvenuje takové formalistické řešení sporu, jež požaduje Navrhovatelka.

Právním argumentem pro alespoň nutné minimum zjištění skutkových okolností je povinnost tvrzení procesní strany, kterou, na rozdíl od povinnosti důkazní, nemůže finanční arbitr svou úřední činností nahradit či doplnit. Finanční arbitr v dané věci postrádá jakýkoli důkazní prostředek, že Navrhovatelka Poplatek zaplatila a takový důkazní prostředek se mu přes opakovanou snahu nepodařilo od Navrhovatelky získat. Finanční arbitr v této situaci, když z jemu neznámého důvodu Navrhovatelka odmítá takto jednoduše doplnit řízení, nemůže vážně

rozhodovat o vrácení Poplatku, a s nepřehlédnutelnou mírou pravděpodobnosti založit bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatelky.

Navrhovatelka argumentuje, že důkaz o zaplacení Poplatku je obsažený přímo v Dodatku a opírá se o odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1749/2007, které podle Navrhovatelky řeší obdobný případ tak, že: „*doložka o zaplacení kupní ceny v textu smlouvy je nezvratným důkazem o zaplacení kupní ceny*“.

K tomuto důkaznímu prostředku finanční arbitr uvádí, že uvedené usnesení Nejvyššího soudu České republiky, je usnesením o odmítnutí dovolání, které se okolnostmi doložky zaplacení vůbec nezaobíralo, resp. Nejvyšší soud se jimi nezaobíral, jelikož ve vztahu k těmto skutečnostem dovolání nebylo přípustné. Navrhovatelčin přepis odůvodnění však ani není právním názorem soudů nižších stupňů, protože tyto soudy doložku o zaplacení kupní ceny posuzovaly v rámci souboru více důkazních prostředků (v tomto řízení probíhaly také výslechy svědků), tedy jednotlivě i v jejich souhrnu, a nelze tak tvrdit, že doložka o zaplacení kupní ceny měla mít podle soudů povahu „nezvratného důkazu“, ostatně za takový jej označili pouze dovolatelé, nikoliv soud.

Předložené usnesení se podle názoru finančního arbitra nedotýká daného sporu a nemá pro daný spor žádný význam.

Finanční arbitr se proto dále zabýval okolností inkasování Poplatku Institucí dne 3. 1. 2013, když Poplatek měl být podle Dodatku zaplacen nejpozději dne 17. 12. 2012. Tento postup Instituce sice umožňoval jak bod 4. Všeobecných podmínek, tak článek IV. bodu 5. a bod 6. Úvěrové smlouvy (možnost kdykoliv inkasovat splatnou pohledávku, bez souhlasu a vyrozumění Navrhovatelky a formou inkasního příkazu), ale byl zároveň v rozporu s jasným a zřetelným ustanovením článku IV bodu 2. Dodatku („*Tento poplatek byl klientem v plné výši uhrazen před uzavřením tohoto Dodatku.*“). Je zjevné, že Instituce jednala v rozporu s Dodatkem, protože již z jejího tvrzení vyplývá, že Navrhovatelka nikdy Poplatek nezaplatila a Instituce jej inkasovala poprvé až 3. 1. 2013. Svě tvrzení Instituce ohledně nezaplacení Poplatku nedokládá, negativní skutečnosti se však obecně v soudním i správním řízení neprokazují (po nikom nelze spravedlivě žádat, aby prokázal reálnou neexistenci určité právní skutečnosti¹).

Z předložených důkazních prostředků je patrné, že jediným důkazním prostředkem Navrhovatelky je znění Dodatku. Finanční arbitr v tomto směru jasně konstatuje, že Instituce, která je profesionálním poskytovatelem platebních i jiných bankovních služeb jednala defektně, protože v Dodatku jasně deklarovala, že Poplatek již byl uhrazen – a měla by také nést za tento defekt odpovědnost – ne však v případě, kdy dokonce ani Navrhovatelka netvrdí, že Poplatek zaplatila, natož aby jej dokládala reálným důkazním prostředkem, který by při troše opatrnosti musela mít k dispozici. Podle názoru finančního arbitra nemůže forma převážit nad obsahem do takové míry, aby umožňovala chování blízké zneužití práva, o jehož opaku Navrhovatelka finančního arbitra nepřesvědčila.

Finanční arbitr závěrem konstatuje, že se zabýval i postavení Navrhovatelky jako spotřebitele, ve smyslu § 52 zákona občanského zákoníku, nicméně v této souvislosti nezjistil žádné pochybení Instituce dosahující intenzity nutné pro porušení práva na ochranu spotřebitele ve vztahu k Navrhovatelce.

¹ Viz Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní. 3. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2004, str. 271.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu, tedy návrh Navrhovatelky zamítá, neboť se nepodařilo prokázat, že by se Instituce ve vztahu k Navrhovatelce a spornému Poplatku dopustila tvrzeného porušení smluvně převzaté povinnosti.

P o u ě n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 8. 8. 2013

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr